

Editörden

Aldığınız Eğitim Size Öğrenmeyi Öğretmelidir..

Eğitim bir serüvendir ve yol boyu devam eder. Öğrenmede aynı şekilde, eğitim serüvenin en önemli paçası olarak yol boyunca eğitime eşlik eder. İnsanoğlu dünyaya geldiği ilk andan itibaren öğrenmeye başlar. Aile hayatımızda; hayatta kalabilecek pratik bilgileri, kültürümüzü, geleneklerimizi öğreniriz. Topluma adapte olmak ve toplumla birlikte yaşayabilmek için toplumsal kuralları öğreniriz. Girdiğimiz her ortamda muhakkak bir öğrenme sürecinden geçerez. Bu serüven hayat boyu devam eder...

Günümüz koşullarında çocukların genellikle 6 yaşına girdikten sonra okul hayatları başlar. Okul dendiği zaman aklımıza genellikle öğrenci ve öğretmen ile donatılmış bir mekân ve zaman tasviri gelir. Her sınıftan her kordandan derslerin konularının sesleri yankılanır. Öğretmenler tüm birikimini çocuklara sunarken, çocuklar da bu birikimden faydalanmak ve öğrenmek için zamanını, emeğini, duygularını verir. Aslında gerçekten görüntü böyle mi yoksa görünmesini istediğimiz şeyi mi söylüyoruz diye sormalıyız kendimize?

Öğretmenlerin "çocuklar ödevlerini yapmaktan, dersleri dinlememekte vb." ifadesi ile ebeveynlerin "hocam evde ödül de, cezada versek kitap okutamiyoruz, ders çalıştıramıyoruz vb." şikâyetleri aslında çocukların kendilerini tanınamaması, öğrenmeyi bilmemesi ve hangi dersi nasıl öğrenecekleri noktasında bilgi sahibi olmamasından kaynaklı olduğunu göstermektedir. Her çocuk, her derste başarılı olamamakta veya her dersi seveme-

mektedir. Bu bize her çocuğun bilişsel öğrenme sürecinin ve yetkin olduğu alanın farklı olduğunu göstermektedir. Bazı çocuklar beyninin sağ, bazı çocuklar beyninin sol lobunu daha iyi kullanabilmektedir. Bazı çocuklar görerek, bazı çocuklar işiterek, bazı çocuklar hissederek daha iyi öğrenebilmektedir.

Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisinde, öğrenme modelleri üzerine yayınlanan makalede her çocuğa özel bir öğrenim modelinin uygulanmasının verimliliğinden bahseder. Lakin şöyle bir durum var ki her çocuk farklı bir öğrenme zekâsına ve yeteneğine sahipken bunu ortak çalışma modelinde ve müfredatta nasıl belirleyeceğiz? Şöyle ki; öncelikle çocuğun kendini tanıması ve yeteneklerini açığa çıkarabilmesi için imkânlar sunmalıyız. Çocuğun hangi alanlarda başarılı olabileceğini, güçlü yönlerinin ve zayıf yönlerinin neler olduğunu keşfetmesine yardım etmeliyiz.

Öğrenme; bilgi, beceri, alışkanlık ve tutum kazanma süreci olarak tanımlanır. Öğrenme eylemi öğrencinin aktif katılımıyla gerçekleşebilir. Yani içsel bir yolculuktur öğrenme... Öğretmen dâhil hiç kimse bireyin öğrenmesini sağlayan tek etken değildir. Öğretmen ders planı yapar, ders anlatır, yol gösterir, yardımcı olur fakat öğrenme bireyin sadece kendisinin gerçekleştirebileceği zihinsel bir değişimdir. Bu sebepten öncelikle çocukların öğrenmeyi istemelerini sağlamalı ve **onlara öğrenmeyi öğretmeliyiz.**

Öğrenmeyi öğrenmedeki asıl amaç; bireyin kendini ve yeteneklerini tanımasıdır. Yani kendi sınırlarını keşfetmesi, algısının hangi alanda açık olduğunu öğrenmesi, öğrenme sınırlarını bilmesi ve duyularını ve duyu kontrolünü yapabiliyor olmasıdır. Daha sonra hangi bilişsel zekâsının daha çok geliştiği ve

hangi yeteneklere sahip olduğunu öğrenen bir birey hedefini ve yolunu kendi imkânlarıyla çizebilecektir. Öğrenmeyi öğrenme yetkinliği kazandırdığımız birey artık ne istediğini bilen, planlı çalışan, hedefi olan, kendinden emin ve özgüveni yüksek bir birey olacaktır. Yeni öğrenme stratejileri geliştirir, okur, analiz eder ve yorumlar, öğrenemediği konularda yeni öğrenme yollarına başvurur ve başarısızlıklar onu vazgeçiremez.

İçinde bulunduğumuz bu süreç, öğrenmeyi öğrenme yetkinliğinin ne kadar elzem olduğunu bizlere göstermiştir. Eğitimlerin online programlarla devam etmekte olması çoğu çocuğun tek başına öğrenmesini ve bu durumla baş etmesini gerektirmiştir. Tüm bunlar bizlere ve çocuklara; öğrenmeyi öğrenme yetkinliğinin ne kadar ehemmiyetli olduğunu ve hayatımızın her anında yolumuza bu yetkinliğin faydasının veya zararının çıkacağını göstermektedir.

Kısacası öğrenmeyi öğrenme; bireyin; kendisini tanıyarak, bireysel öğrenme prensiplerinin farkına vararak, bilgiyi "nasıl?, niçin?, nereden?, ne kadar süreyle?, hangi gayeyle? alabileceğini" öğrenerek, bilgiye dair bilişsel ve duyuşsal becerilerini fark ederek öğrenme yolunda emin adımlarla yürümesidir. Bu yürüyüşte unutulmamalıdır ki bilgi amaç olduğu kadar da araçtır da...

SABIHA EBCİM
Okyanus Kolejleri
Ortaokul Ana Bölüm Başkanı

21.Yüzyıl Becerilerinden Öğrenmeyi Öğrenme Nedir?

21. yüzyıla girerken içinde bulunduğumuz çağın en ayırıcı özelliği "bilgi çağı" olmasıdır. Bilgi çağı, bilginin yoğunlaştığı, bilim ve teknolojinin hızlı değişim gösterdiği bir dönemdir. Bu değişimler doğrultusunda toplumlar ve onları oluşturan bireyler de değişme gereksinimiyle karşı karşıya gelmişlerdir. Başka bir deyişle, toplumlar "bilgi toplumu" olma sürecine girmişlerdir. Bireylerin hem bu sürece uyum gösterebilmeleri hem de bu süreci geliştirebilmeleri için önceliklerden farklı kimi niteliklere sahip olmaları gereklidir. Bu niteliklerin başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz:

- Düşünme yollarını bilip uygulayabilme
- Sorun çözebilme
- Araştırma yapabilme
- Bilgiyi kullanabilme
- Bilgi ve teknoloji üretebilme

Kısaca belirtirsek, bilgi çağında yaşayan bireylerin, bilgiye erişme yollarını bilmeleri, ulaştıkları bilgileri kullanabilmeleri ve yeni bilgiler üretebilmeleri gereklidir. Bireylerin bu niteliklere sahip olmalarının en etkili yolu, onların nasıl öğreneceklerini öğrenmeleri, daha kalıplaşmış bir deyişle öğrenmeyi öğrenmeleri ile olanaklıdır. Bireylerin öğrenmeyi öğrenmelerini sağlamak için, eğitim programlarında, öğretme yaklaşım, yöntem, araç ve gereçlerinde değişikliklere gitmek gereklidir. Bunda da en önemli görev öğretmene düşmektedir. Çünkü öğretmen, bireylere, öğrencilere öğrenmeyi öğretecek temel kaynak, temel kılavuzdur. Peki, "öğrenmeyi öğretme" tam olarak nedir? Neleri kapsamaktadır? Öğretmenler öğrencilere öğrenmeyi öğretmede hangi yollardan yararlanabilirler?

Öğrenmede temel olan öğrencinin etkin olmasıdır. Öğrenmenin etkili biçimde gerçekleşebilmesi için öğrencilerin yalnızca öğretmenin anlattıklarını dinlemeleri, yaptıklarını gözlemeleri, sunduğu sınırlı

bilgileri tekrar etmeleri ya da tümüyle onun yönergeleriyle hareket etmeleri yeterli değildir. Başka bir deyişle, öğrenciler, öğretme-öğrenme sürecinde yalnız öğretmenin etkin olmasıyla etkili öğrenmeyi gerçekleştiremezler.

Etkili Öğrenme İçin Öğrencilerin Ne Yapmaları Gereklidir?

Etkili öğrenme için öğrencilerin öğretme öğrenme sürecinde şu temel etkinliklerde bulunmalarına gerek vardır:

- Öğretmeni dinlerken dikkatlerini toplama
- Dinledikleri ya da okudukları üzerinde düşünme
- Anlamadıklarını sorma
- Tekrar etme
- Yeni bilgilerle önceden öğrendikleri bilgileri ilişkilendirme

Öğrencilerin, bunların dışında, doğru bilgi kaynaklarına ulaşmaları, edindikleri bilgileri kullanmaları ve yaptıkları öğrenme etkinliklerinden tat almaları öğrenme açısından önem taşır. Kısacası, öğrenme sırasında öğrencilerin edilgin değil, etkin olmaları gereklidir. Öğrenciler, saydığımız bu etkinlikleri gerçekte öğrenerek yapabilirler. Bu konuda da öğrencilere en iyi yardımı, en etkili kılavuzluğu öğretmen sağlayabilir. Buna göre, öğrenim görmek üzere okula gelen öğrencilerin iki temel gereksinimleri vardır. Bu gereksinimlerden birisi, öğrenme ürünüyle, yani kazanmaları gereken bilgiler, beceriler ve tutumlarla ilgilidir. Ötekisi ise, öğrenme süreciyle, yani nasıl öğrenebilecekleriyle ilgilidir. İkinci gereksinme birincisini etkileme gücüne sahiptir.

Bu bakımdan, okullarda, öğretmenlerin derslerde öğrencilerin her iki temel gereksinmesini de

karşılacak nitelikte bir öğretime yer vermeleri gereklidir. Daha açık bir deyişle, öğretmenler derslerinde öğrencilere hem ders konularını hem de nasıl öğreneceklerini öğrenmelerini sağlayacak bir öğretim uygulamalıdır. Okullardaki öğrencilerin yukarıda belirttiğimiz iki temel gereksiniminden ikincisi olan "öğrenmeyi öğrenme", büyük ölçüde öğretmenin "öğrenmeyi öğretme" etkinliklerinin sonunda sağlanabilir. Öğrencilerin öğrenmeyi öğrenebilmeleri için öncelikle kendilerini öğrenme özellikleri bakımından tanımaları gereklidir. Örneğin, serin mi yoksa sıcak bir ortamda mı daha iyi öğrenebiliyorlar? Kendi başlarına mı yoksa birisiyle çalışarak mı öğrenmeyi tercih ediyorlar? Bunların yanı sıra, öğrencilerin öğrenmede yararlanabilecekleri çeşitli teknikleri de bilmeleri ve kullanabilmeleri gereklidir. Örneğin, öğrenmeyi sağlayıcı hangi teknikler vardır? Bunları ne tür öğrenmelerde ve nasıl kullanabilirler? Kısacası, öğrenciler hem kendi öğrenme özelliklerini tanıyarak hem de öğrenmede yararlanılan teknikleri bilip kullanarak öğrenmeyi öğrenebilirler ve etkili öğrenmeyi gerçekleştirebilirler. Buradan öğrencilerin öğrenme özelliklerine "öğrenme stilleri", öğrenmede yararlanılan tekniklere de "öğrenme stratejileri" adlarını veriyoruz. İşte, "öğrenmeyi öğretme" bu iki ana konuyla ilgili bilgi ve becerileri kapsar.

Öğrenme Stilleri

Öğrenme stili, en genel anlamıyla, bireyin öğrenmeye yönelik eğilimlerini ya da tercihlerini gösteren özelliklerdir. Bu özellikler bireyin ya da öğrencinin öğrenmeyi nasıl algıladığını, çevresiyle nasıl etkileşimde bulunduğunu ve çevresindeki öğelere nasıl tepkide bulunduğunu gösterir. Öğrenci, bu özellikleri belli bir tutarlılık ve süreklilik içinde yerine getirir. Öğrenme stilleri öğrenciden öğrenciye farklılık gösterir mi? Yoksa her öğrencinin öğrenme stili aynı mıdır?

Öğrenme stilleri bireylere özgüdür. Daha açık bir deyişle, her öğrencinin öğrenme stili bir başka öğrencinin öğrenme stilinden farklıdır. Dahası, öğrenme stilleri genellikle yaşa, cinsiyete, kültüre ve başarı düzeyine göre bile değişiklik gösterir. Gerçekte, bir öğrencinin öğrenme stili onun kişilik özellikleriyle benzerlik ya da uyum içindedir. Örneğin, günlük yaşamında yavaş ve düşünerek hareket eden bir öğrenci öğrenirken de aynı biçimde davranır. Buna karşılık, atılgan, düşünmeden hareket eden ve karar veren bir kişilik yapısına sahip olan bir öğrenci, öğrenmede de uygun olup olmadığı konusunda emin olmaksızın rasgele bir yaklaşım izler. Başka bir deyişle, düşününerek hareket eden bir öğrencinin sistemli bir öğrenme stiline, atılgan bir öğrencinin ise sezgiye dayalı bir öğrenme stiline sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Bireylerin öğrenme stilleri tüm çevrelerini içselleştirmeleri sonunda oluşur. İçselleştirme yalnız bilişsel bir etkinlik değildir. İçselleştirmenin fiziksel ve duyuşsal yönleri de vardır. Bu nedenle, öğrenme stilleri, fiziksel, duyuşsal ve bilişsel etkinliklerin birleşmesiyle öğrencilerde oluşur. Öğrenme stillerine bugüne dek değişik biçimlerde yaklaşılmıştır. Bu yaklaşımlarda bireylerin öğrenmelerine ilişkin değişik özellikler temel alınmıştır. Dunn ve Dunn'ın ele aldıkları biçimiyle, öğrenme stillerini dört alanda toplayabiliriz. Bunlar;

- Çevresel koşullar,
- Duyuşsal özellikler,
- Sosyal tercihler,
- Fiziksel özelliklerdir.

Aşağıda bir bölümü verilene benzer, bir kontrol listesi kullanarak öğrencilerin öğrenme stillerini belirleyebilirsiniz.

- Ders çalışmak için sessiz bir ortamı tercih ederim.
- Çalıştığım ortamın aydınlık olmasını isterim.
- Sıcak bir ortamda çalışmaktan çok hoşlanırım.
- Çalışırken, sestem, gürültüden etkilenmem.
- Loş bir ışık altında daha rahat çalışırım.
- Çalışmak için serin bir ortamı tercih ederim.
- Derste ilgili yaptıklarımı başkalarının övmesinden çok hoşlanırım.
- Derste yaptıklarımı başkalarının beğenmesine gerek yok.
- Kendimin beğenmesi yeterlidir.

Öğrenmeyi Öğretiyoruz.

Aldığınız Eğitim Size Öğrenmeyi Öğretmelidir!

Öğrenme Stratejileri

Öğrenme stratejisi, bireyin kendi kendine öğrenmesini kolaylaştıran tekniklerin her biridir. Bu teknikler, öğrenen birey tarafından öğrenme sırasında bilgi işleme sürecini etkilemesi için kullanılan davranış ve düşünceleri kapsar. Öğrenme stratejileri ile öğrencinin kendini güdümesi, yani bilgilerini seçmede, edinmede, düzenlemede ya da bütünleştirmede etkili yollar izlemesini sağlamak amaçlanır. Bu stratejiler, basılı gereçte önemli düşüncelerin altını çizmeden bir metnin ana çizgilerini çıkarmaya dek çeşitlilik gösterir.

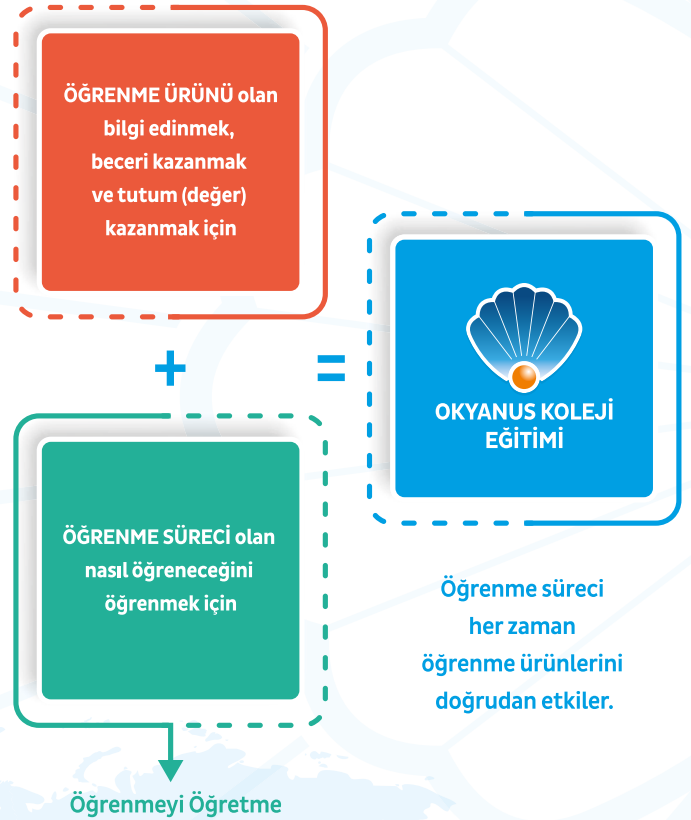
Öğrenme stratejileri, bilginin edinilmesine ve kullanılmasına dönük zihinsel etkinliklerin bilişsel stratejilerle gerçekleştirilmesi nedeniyle, hem "bilişsel stratejiler" içinde hem de bilişsel stratejilerle eş anlamlı olarak kullanılır. Bunun yanı sıra, öğrenme stratejileri öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerini sağlamaya dönük etkinlikleri kapsamından dolayı da "öğrenci stratejileri" olarak adlandırılır. Ne ad alırlarsa alsınlar, öğrenme stratejileri öğrencilerin öğrenmelerini yalnız bilişsel yönden değil, duyuşsal yönden de etkileme amacını taşır. Öğrenme stratejilerinin temel işlevi, öğrencilerin öğrenmelerini denetlemelerini ve yönlendirmelerini sağlamaktır. Öğrenciler, her öğrenme konusu ya da durumu için farklı öğrenme stratejileri kullanabilirler. Bu da öğrenme stratejilerinin çeşitlendirilebilir ve gerektiğinde değiştirilebilir nitelikte olduklarını gösterir. Değişik öğrenme stratejilerini kullanabilen ve yeni öğrenme stratejileri geliştirebilen öğrencilerin, kendi kendilerine ve etkili öğrenmeyi gerçekleştirebildiklerini söyleyebiliriz. Öğrenme stratejileri, öğrenme stilleriyle ilgili olduğu gibi, değişik biçimlerde sınıflandırılıp incelenmiştir. Biz anlamayı kolaylaştırmak için bunları beş grupta toplayabiliriz:

- Yineleme stratejileri,
- Anlamlandırmaya stratejileri,
- Örgütlenme stratejileri,
- Anlamayı izleme stratejileri,
- Duyuşsal stratejilerdir.

Öğrenme Stratejilerinin Öğretimi

Öğrenciler, başta da belirtildiği gibi, derslerde ders konularının yanı sıra nasıl öğreneceklerini de öğrenme gereksinimi içindedirler. Üstelik öğrencilerin nasıl öğreneceklerini bilmeleri ders konularını öğrenmelerine de etki etmektedir. Nasıl öğrenebileceklerini bilmeden öğrenme çabası içinde olan öğrenciler, ders konularını öğrenmede güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle, etkili bir öğrenme ve öğretme için ilköğretimden yükseköğretimin sonuna dek tüm eğitim basamaklarında ders konularının yanı sıra öğrenme stratejilerinin öğretimine yer verilmesi gereği vardır.

Öğrenci iki temel gereksinimini karşılamak için okula gelir.

Öğrenmeyi Öğrenme;
P-Wise Eğitim Sisteminin En Önemli
Öğrenci Yetkinliklerindedir.

KAYNAKÇA

- Doç. Dr. Bekir Özer, Ünite 9 Öğrenim Gereçleri, Öğrenmeyi Öğretme, Anadolu Üniversitesi
- Öğrenmeyi Öğrenme Yetkinliği, 2020 Köşe Yazısı